

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๗/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กรณีนายสมพงศ์ เกษตรภิบาล จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ และจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กรณีนายสมพงศ์ เกษตรภิบาล ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ และจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามคำร้องได้ความว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๒/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๐ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องจึงเป็นข้าราชการการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และเป็นข้าราชการการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง (๕) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๒๕๒ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และเมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชีฯ ภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ ครั้งหนึ่ง กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ (ยื่นบัญชีเดียว) และครั้งที่สอง กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เนื่องจากบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคสอง เพราะผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน

และหนี้สิน โดยได้แสดงในบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่ง ว่ามีบ้านอาศัย ราคา ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท แสดงบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ว่ามีบ้านอาศัย ราคา ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่แนบสำเนาทะเบียนบ้าน และไม่ยื่นบัญชีพร้อมสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งของตนเองและคู่สมรสในรอบปีภาษีที่ผ่านมา กล่าวคือ บัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่ง ไม่แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งของตนเองและคู่สมรสประจำปีภาษี ๒๕๓๕ และบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ไม่แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งของตนเองและคู่สมรสประจำปีภาษี ๒๕๕๐ รวมทั้งไม่ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับในสำเนาหลักฐานที่ยื่นประกอบบัญชี จำนวน ๖ หน้า รายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงด้วย

ผู้ร้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจง แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบแต่ประการใด

คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า ผู้ถูกร้องซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แต่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่มีเอกสารประกอบและมีได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องหลายรายการ จึงมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ และจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง... (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น” พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรี จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง (๕) ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปว่า การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีเดียวกันทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่ง นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรณีสืบรับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรณีสืบรับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง หรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรณียกเว้นดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

ตามข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรีก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกาศใช้ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ และต้องยื่นบัญชีภายในสามสิบวันจะครบในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ แต่ระหว่างที่ยังไม่ครบกำหนดยื่นบัญชี ฯ นั้น วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องยังมีสิทธิยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันพ้นจากตำแหน่ง จนถึงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ด้วย ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งเดียวกันในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาภายในกำหนดของการยื่นกรณีพ้นจากตำแหน่ง แต่เกินกำหนดเวลายื่นกรณีเข้ารับตำแหน่งไป ๑ วัน ซึ่งการที่ผู้ถูกร้องยื่นเกินกำหนด ๑ วันจะฟังว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หาได้ไม่ เพราะไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจที่จะไม่ยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนด และอาจเกิดจากเหตุผลอื่นที่ผู้ถูกร้องไม่สามารถจะยื่นภายในกำหนดก็ได้ จึงเห็นว่า การยื่นบัญชี ฯ เกินกว่ากำหนดเพียง ๑ วันเท่านั้น ยังไม่พอที่จะฟังว่า ผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว นั้น ผู้ถูกร้องไม่แนบเอกสาร

ประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินหลายรายการ ไม่แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของตนเองและคู่สมรสในรอบปีภาษี ๒๕๓๕ และปี ๒๕๔๐ บางรายการไม่ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องของหลักฐาน ถือได้ว่าเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และการที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ทั้งยังมีรายการและราคาที่แสดงไว้ในบัญชีแตกต่างกับทรัพย์สินที่ตรวจพบ เกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้ร้องขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงหลายครั้ง ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ชี้แจง ครั้นเมื่อศาลรัฐธรรมนูญให้ชี้แจง ก็ไม่ปรากฏว่ามีการชี้แจงแต่อย่างใด จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบอีกด้วย

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ และจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ